

Upor v nemški armadi, čez 500 vojakov ubitih!

Ruska armada pod poveljstvom generala Vatutina zasedla 60 vasi in naselbin v prodiranju od Kijeva proti zapadu. Moskva naznanila izkrcanje novih čet na Kerču.—Peta ameriška armada odbila nemške napade na svoje pozicije na italijanski fronti. Angleški in ameriški letalci bombardirali nemška oporišča v Franciji in Belgiji.—Ljute bitke med Američani in Japonci na otoku Bougainvillu

LONDON, 11. nov.—Is neutralnih virov je prišlo poročilo, da je 13. oktobra izbruhnil upor v nemških vojaških četah v Franciji, ki je prišlo povelje, da morajo čete takoj odpotovati na novo fronto. Raskočeni vojaki so postrelili svoje častnike, nato je poveljstvo poročilo, da so ubili 500 vojakov. Upor je bil premagan in ujeti, nikoli je ostalo živih.

London, 11. nov.—Ruska armada pod poveljstvom generala Nikolaja F. Vatutina prodira naprej v Ukrajini proti zapadu in dobi nemško silo. Vest iz Moskve trdi, da je reokupirala 60 vasi in naselbin in ubila 3500 vojakov.

Prodiranje je v teku ob 70 milj dolgi črti, ki se razteza od Rostova, 44 milj južno od ukrajinske prestolnice in 12 milj od Belje Cerkove, važnega železniške križišča. Sovjetske čete so približale železnici Korosten-Zmerinka, ki spaja severno nemško fronto z južno.

Ruski buletin trdi, da so Nemci sami razbili 19 tankov in deset topov, a kljub temu so Rusi razbili 37 tankov, 115 motoriziranih vozil, 75 topov in velike količine drugega orožja in bojne opreme. Dež, mraz in megla niso ustavili prodiranja sovjetskih kolon proti zapadu.

Ruske operacije so uspešne tudi na Krimu. Sovjetske čete oblegajo Kerč, glavno mesto polotoka istega imena. V bitkah, ki so se vršile na severovzhodni strani mesta, so Rusi pobili več tisoč sovražnikov.

Poročila pravijo, da so se nove ruske čete izkrcale na polotoku Kerč. Ljute bitke se nadaljujejo pri Nevelu na severu, 50 milj od latvijske meje.

Zavezniški stan v Alžiru, 11. nov.—Na ukaz, da morajo držati novo bojno črto za vsako ceno najmanj osem tednov, so Nemci izvršili več protinaskokov na pozicije pete ameriške armade v bližini Venaufa. Zavezniško poveljstvo poroča, da so bili protinaskopi odbiti in sovražnik vržen nazaj z velikimi izgubami. Sneg je že pobelil Apeninske gorove in otežkočil zavezniške operacije proti sovražniku. Poročilo pravi, da se morajo zavezniški boriti proti sovražniku v najtežjih okoliščinah od invazije Italije. Nemci so v zadnjih dneh opazili svojo silo in vrgli nove divizije v operacije proti zavez-

nikom. Oddelki osme britske armade so v akciji proti sovražniku v bližini Calabritta in ob reki Sangri, kjer se izliva v Jadransko morje. Okupirali so tri važna mesta po porazu Nemcev v bitkah. Ta so Castiglione, Carovilli in Forli. Operacije britske obo- rojene sile na kopnem podpirajo boja letala z bombardiranjem nemških pozicij.

London, 11. nov.—Britski in ameriški letalci so ponovno preleteli Rokaški preliv in bombardirali nacistična oporišča v Belgiji in severni Franciji. Bombne so padale na nemško vojaško postajo pri Chievresu, Belgija,

40 milj južozapadno od Bruslja, Cherbourg in St. Malo, Francija.

Angleški letalski minister poroča, da je čez 500 bojnih letal in bombnikov metalo bombe na Belgijo in Francijo. Samo sedem letal se ni vrnilo v svoja oporišča po izvršenih napadih. Letalski minister je dejal, da je več nemških mest in industrijskih središč v razvalinah kot posledica bombnih napadov v zadnjih tednih. Ta mesta so Mannheim, Nuremberg, Hamburg, Kassel, Stuttgart in Kolin.

Zavezniški stan na Pacifiku, 11. nov.—Nove ameriške čete so se izkrcale na otoku Bougainvillu v teku divjanja ljutih bitk med Japonci in ameriškimi pomorščaki na severnem obrežju zaliva Empress Augusta, se glasi komunique. Čez 150 Japoncev je padlo v bitki s pomorščaki.

Ameriški letalci so sestrelili trinajst japonskih letal v spodu- ru v zraku včeraj in izvršili nove napade na Rabaul, japonsko mornarično in letalsko bazo na otoku New Britain. General Douglas MacArthur je naznanil, da so bombe razbile 21 japonskih letal na tleh.

Washington, D. C., 11. nov.—Mornarični departmet je naznanil potop dveh ameriških rušilcev v južnem delu Pacifika—Henleyja in Chevaliera. Prvi je bil potopljen v eksploziji torpeda, drugi pa v akciji v bližini otoka Vella Lavella.

Department je postavil na laž Japonce, ki so sinoči naznanili, da so potopili in poškodovali 96 zavezniških bojnih ladij in parnikov na Pacifiku v zadnjih desetih dneh.

Kampanja za zvišanje mezd

Železničarji glasujejo o stavki

Washington, D. C., 11. nov.—Delavska kampanja za zvišanje mezd se je začela. Vodijo jo unije Kongresa industrijskih organizacij, Ameriške delavske federacije in železniške bratovščine.

Člani železniških unij glasujejo o oklicu stavke. Večina vladnih uradnikov je uverjena, da bo konflikt izravnal v zadovoljstvo železničarjev in da stavke na železnicah ne bo. Voditelji železniških bratovščin so zavrnili predlog posebnega Rooseveltovega odbora in se obrnili na kongres za pomoč, da izvojujejo zvišanje plače za osem centov na uro.

Skupna resolucija, katere avtor je senator Truman, demokrat iz Missourija, da se plača zviša železničarjem, je pred kongresom. Truman je dejal, da bo pritiskal na kongres, naj jo sprejme prihodnji teden.

Rooseveltov odbor, ki je vodil zaslišanje, je priporočal zvišanje plače železničarjem za osem centov na uro, toda naletel je na odpor pri F. M. Vinsonu, načelniku odbora za ekonomsko stabilizacijo.

Philip Murray, predsednik CIO in jeklarske unije, je dejal, da bo njegova organizacija vodila kampanjo za zvišanje mezd in odpravo formule "malega jekla."

FAŠISTI PODPRILI KAMPANJO PROTI KRALJU

Očitajo mu oviranje Mussolinijevega socialnega programa

ITALIJANSKO LJUDSTVO NIMA BESEDE

Ženeva, Švica, 11. nov.—Kri- za, ki ograža vlado kralja Vik- torja Emanuela, je dobila močan odmev v fašistični Italiji, zlasti v Rimu, kar je povzročilo začu- denje med Nemci, ki se ga boje in ga slikajo kot veleizdajalca in prijatelja Velike Britanije in Amerike v fašističnem tisku.

"Kralj je vedno oviral uredni- ščenje Mussolinijevega socialne- ga programa," pravi neki rimski list, ki ga citira švicarska čas- niška agencija. Iz tega se skle- pa, da so Mussolinijevi fašisti zavzeli napredno stališče in da nameravajo prekiniti protifašis- tične levicarske s sprejetjem na- menov in ciljev njihovega pro- grama.

Nevtralni opazovalci izražajo presenečenje, ker fašisti in pro- fašisti vodijo kampanjo proti sa- vojski dinastiji. Oboji zahte- vajo abdikacijo italijanskega kralja.

Badoglio je, pravijo, rešil kra- lja, ko je kapituliral pred zavez- niki po strmoglavljenju Mussoli- nijevega režima. S tem se je prikupil zaveznikom, ki so pri- znali njegovo vlado.

Correspondenza Republican, Mussolinijev list, kaže kralja kot človeka, ki se je izneveril fašiz- mu v kritični uri, da ga očrni v o- čeh zaveznikov. List namigu- je, da si bodo zavezniki opekli prste s sklepanjem kupčij s kra- ljem in Badoglijem.

Švicarski list Basler Nachrich- ten trdi, da grof Carlo Sforza, bivši italijanski zunanji mini- ster, ki se je vrnil v Italijo iz Amerike, in njegovi pristaši za- hteva abdikacijo kralja v ime- nu demokracije in da italijansko ljudstvo v sedanjih okoliščinah nima besede in ne more izraziti svoje volje. Švicarski list dalje trdi, da bi se ljudstvo izreklo za republiko, če bi dobilo besedo.

De Gaulle si prisvaja oblast

General hvali francoske komuniste

Alžir, Alžirija, 11. nov.—Ge- neral Charles de Gaulle, ki je z odstranitvijo generala Girauda postal vodja odbora za osvobo- ditev Francije, je izjavil, da bo njegov odbor postal edina ob- last v Franciji, ko bo osvoboje- na. Na vprašanje časnikarjev, ali hoče postati predsednik Francije, je odgovoril, da ga ni še nihče vprašal in da je dovolj časa za razmišljanje o tem.

De Gaulle je dalje rekel, da so Francozi proti vojaški vladi. Ko bo Francija osvobodjena, bo- do zahtevali civilno vlado. Ge- neral je konferiral s časnikarji potem, ko je odbor odstavil Gi- rauda in štiri druge člane in ime- noval nove komisarje.

V reorganiziranem odboru ni nobenega komuniste. De Gaulle je izrekel upanje, da bodo kma- lu stopili v odbor, zaeno pa jih je pohvalil zaradi podtalnega od- pora, ki ga vodijo proti nemški okupacijski sili v Franciji. De Gaulle je ponovil trditve, da bo njegov odbor zahteval represen- tativno vseh mednarodnih or- ganizacijah Združenih narodov, ki bodo ustanovljene v smislu zaključkov, sprejetih na konfe- renci v Moskvi.

Hitlerjevi nasledniki izbrani v Nemčiji

Stockholm, Švedska, 11. nov.—Vest iz Berna, Švica, pravi, da so bili izbrani Hitlerjevi nasle- dniki na konferenci, ki se je ne- davno vršila v Hitlerjevem glav- nem stanu. Ti so Hermann Goe- ring, Heinrich Himmler, Joseph Goebbels in Martin Bormann. Eden izmed teh nasledil Hitlerja, če se kaj pripeti diktatorju.

Domače vesti

Vest z zapada
Denver.—Pred dnevi je tukaj za pljučnico umrl Ignac Mrše, doma iz Gorenje vasi pri Ribnici. Zapuščal ženo, dva sinova pri vojaki, tri hčere in strica.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Erazem Gorše, znani kulturni delavec, se je 10. t. m. povrnil domov iz bolnišni- ce, v kateri je bil dvakrat zapo- redoma operiran. Obiskovalci so mu dobrodošli.—Pred dnevi je umrla Jennie Dobnikar, doma iz Senčurja pri Kranju in mati Louisa Dobnikarja, prvega Slo- venca, ki je v službi strica Sama dal življenje za zavezniško stvar, ko je bil na Atlantiku torpedi- ran rušilec Kearney, na katerem je služil.—Dne 8. t. m. je v bol- nišnici naglo umrl Miroslav (Fred) Meden, samaki, star 47 let in rojen v Cerknici na Notranjskem. Bil je poznan kot izvrsten kegljač. V Chicagu zapuščal tri bratrance, v starem kraju pa mater, brata in dve sestri.

Italijanske ladje v rokah zaveznikov

Uspešna transporta- cija bojnega materiala

Alžir, Alžirija, 11. nov.—Ita- lijanski parniki s tonazlo čez 170- 000ton, 149 bojnih ladij in veli- ko število manjših ladij in par- nikov je prišlo v roke zaveznikov od kapitulacije Italije, se glasi uradno naznanilo. To omenja uspešne operacije proti nemškim podmornicam na vseh morjih.

Zavezniški stan citira številke o transportaciji bojnega materi- ala, živeža in drugih potrebščin v luke francoske severne Afrike, iz katerih gre v Italijo. Blago, ki so ga pripeljali zavezniški parniki v afriške luke v enem letu, je tehtalo čez 22,526,000 ton. Do polovice oktobra so parniki pripeljali v Afriko 4,072,000 ton olja in letalskega gasolina.

"Brez pomoči v pomorski sili, bojnih ladij in parnikov vseh vrst ne bi mogli nikdar pognati sovražnika iz severne Afrike, Si- cilije in južne Italije," pravi na- znanilo. "Invazija teh krajev sploh ne bi bila mogoča."

Zunanji minister Eden v Londonu

London, 11. nov.—Zunanji mi- nister Anthony Eden se je vrnil v London iz Kaira, Egipt, kjer se je ustavil na svoji poti iz Moskve. V Kairu je imel važne razgovore s turškim zunanjim ministrom, jugoslovanskim kraljem Petrom in generalom Wilsonom, vrhov- nim poveljnikom zavezniške obo- rojene sile na Srednjem vzhodu. Eden bo podal poročilo o razgovorih v Moskvi in Kairu v parlamentu.

Preiskava izgrediv u japonskem taborišču

Washington, D. C., 11. nov.—Federalni justični tajnik Biddle je odredil preiskavo izgrediv v japonskem internacijskem tabo- rišču v Tulelaku, Cal. "Preiska- va bo temeljita," je dejal. "Če bo razkrila kršjenje federalnih zakonov, bo sledila takojšnja akcija."

Obvezno kolektivno pogajanje v Kanadi

Ottawa, Kanada, 11. nov.—De- lavski minister Humphrey Mit- chell je predložil provinčnim vladam v odobritev nov delav- ski pravilnik, ki določa obvezno kolektivno pogajanje in izravna- vo nastalih sporov med delavci in delodajalci. On je v svojem priporočilu za odobritev pravil- nika naglasil potrebo hitre akcije in sodelovanja s federalno vlado v Ottawi.

Nova zavezniška komisija v Italiji

Anglija zahteva odstavev generala

Washington, D. C., 11. nov.—Nova zavezniška kontrolna ko- misija je bila ustanovljena v Ita- liji. Njena naloga je mobiliza- nje vse razpoložljive italijanske človeške in ekonomske sile za boj proti Nemčiji. Uradno na- znanilo pravi, da je bil za načel- nika komisije imenovan ameri- ški general Kenyon A. Joyce.

Istočasno je bil formiran po- svetovalni svet, ki bo kooperiral s komisijo na podlagi moskov- skega sporazuma. V tem so re- prezentantje Amerike, Velike Britanije, sovjetske Rusije in francoskega odbora, čigar glavni stan je v Alžiru.

General Dwight D. Eisen- hower, vrhovni poveljnik zavez- niške oborojene sile v Sredo- zemlju, je informiral državni de- partment, da je sedež komisije tam, kjer je sedež Badoglijeve vlade. Slednja se bo morala dr- žati navodil zavezniškega po- veljstva.

London, 11. nov.—Richard K. Law, državni minister v zuna- njem uradu, je pozval Badogli- jevo vlado, naj takoj odstavi ge- nerala Marija Roatto, katerega Anglija smatra za vojnega zlo- činca. Zločine je izvršil v Jugos- laviji, ko je bil poveljnik itali- janske okupacijske sile.

Drugi general, ki bo najbrže tudi odstavljen zaradi izvršenih zločinov v Jugoslaviji, je Vito- rrio Ambrosio. Na vprašanje, ali bosta generala poslana v Jugos- lavijo po zaključku vojne in postavljeni pred sodišče, ki dolo- či kazni, je Law odgovoril, da bo o tem odločila komisija Zdrže- nih narodov.

Hull se vrnil v Washington

Roosevelt dobil Stalinovo poslanico

Washington, D. C., 11. nov.—Državni tajnik Cordell Hull se je včeraj vrnil v Washington iz Moskve, kjer se udeležil konfe- rence veleil kot načelnik ame- riške delegacije. Pripeljal se je z letalom in sprejet ter pozdrav- ljen je bil kot junak po predsed- niku Rooseveltu in grupi drugih visokih uradnikov.

Z letališča se je takoj odpeljal v Belo hišo, kjer je poročal Rooseveltu o detaljih razgovorov na konferenci v Moskvi. S se- boj je prinesel Stalinovo posla- nico Rooseveltu.

Senator Harry F. Byrd, demo- krat iz Virginije, je takoj po po- vratku Hulla predlagal, naj mu kongres podeli častno medaljo v znak priznanja doseženih diplo- matičnih uspehov na moskovski konferenci. "Hull zasluži naj- višje odlikovanje, ki mu ga more dati Amerika," je rekel senator.

Hull je povedal reporterjem, da je popolnoma zadovoljen z doseženimi uspehi. On je hvallil ruske voditelje, ki so ga uljudno sprejeli in demonstrirali veliko gostoljubnost. "Zborevali in raz- pravljali smo dva tedna v Mos- kvi kot enota," je rekel. "Re- zultat je popoln sporazum o pro- gramu mednarodne koopera- cije."

Sodišče potrdilo zaprtje delavnic

Tallahassee, Fla., 11. nov.—Dr- žavno vrhovno sodišče je potrdi- lo pogodbo, sklenjeno med unijo Ameriške delavske federacije in Tampa Shipbuilding Co., ki vključuje provizijo glede zaprtje delavnic. S tem je razveljavilo odlok nižjega sodišča proti zaprti delavnici.

Aretacije angleških špionov na Ogrskem

Stockholm, Švedska, 11. nov.—Tukajšnji listi so objavili po- ročilo iz Budimpešte, da je ogr- ska policija aretirala pet angle- ških špionov v neki restavraciji. Špioni so nosili uniforme ogr- skih vojaških častnikov, da pri- krijejo svojo identiteto. Poro- čilo ne omenja, kakšna kazni ča- ka špione.

NEMŠKE AVTORI- TETE VLADAJO SLOVENSKE KRAJE

Dr. Rainer imenovan za vrhovnega komisarja

CETNIKI BLOKIRALI DONAVO

Bern, Švica, 11. nov.—Nemci so kršili dogovore, sklenjene s "poglavnikom" Paveličem, Hit- lerjevo lutko, kakor tudi one, ki sta jih sklenila Pavelič in Mus- solini, in storili korake, ki so v bistvu anekajta važnih italijan- sko-slovenskih pokrajin.

Po poročilu iz Budimpešte švi- carskemu listu Basler Nachrich- ten, ki citira informacije iz Za- greba, so tržaška, gorlška, ljub- ljanska, furlanska in kvnerska provinca z Istrijo in intalijan- skim otokom Veglijem vred pri- šle pod oblast nemške civilne administracije, ki se imenuje "Jadranska obrežna cona-ope- racija."

Nemški distriktni vodja dr. Rainer je bil imenovan za vr- hovnega komisarja omenjenih pokrajin s polno oblastjo. Vse funkcije, katere so doslej spada- le v okrožje nemške armade, so prišle v njegove roke. To pome- ni, da nemška civilna adminis- tracija ima popolno oblast ne samo v Sloveniji, temveč tudi v pokrajinah, ki spadajo pod Ita- lijo.

Z okupacijo Trsta kot prista- nišča za južno Nemčijo se je iz- polnila Hitlerjeva goreča želja. Okupacija je bila izvršena pod pretvezo potrebe operacij proti partizanom.

London, 11. nov.—Mihajlovič- vi četniki so blokirali nemški promet na reki Donavi. Potopi- li so namreč dve z žitom nalo- ženi ladji v slovitih železnih vratih in s tem zadali težak uda- rec Nemcem. Po tej reki vozi- jo parniki rumunske žito in olje v Nemčijo.

Jugoslovanski vladni krogi v Kairu, Egipt, so izjavili, da ne vedo, kako dolgo bo promet na Donavi pretrgan. Komunique iz glavnega stana generala Mihaj- loviča pravi, da so Nemci in "protidemokratske" sile začele ofenzivo, da odrežejo njegove enote v Srbiji od onih v Bosni in Črni gori. Dve nemški vojaški koloni uprizirata napade od Sa- rajeva in Tuzle, da iztirata čet- nike iz Višegrada in Zvornika.

Glavni stan generala Tita, po- veljnika osvobodilne armade, je naznanil uspehe v operacijah proti nemški okupacijski sili. Partizani so v prodiranju od ju- goslovansko-albanske meje pre- ko južne Srbije okupirali Kie- vo, 40 milj vzhodno od Skoplja. Partizani so reokupirali tudi An- drijevico v Črni gori v bližini albanske meje; izrgali so jo iz rok Nemcem, ki so jo nedavno zasedli. Komunique trdi, da par- tizani zdaj drže večji del Črne gore.

Sodišče potrdilo zaprtje delavnic

Tallahassee, Fla., 11. nov.—Dr- žavno vrhovno sodišče je potrdi- lo pogodbo, sklenjeno med unijo Ameriške delavske federacije in Tampa Shipbuilding Co., ki vključuje provizijo glede zaprtje delavnic. S tem je razveljavilo odlok nižjega sodišča proti zaprti delavnici.

Aretacije angleških špionov na Ogrskem

Stockholm, Švedska, 11. nov.—Tukajšnji listi so objavili po- ročilo iz Budimpešte, da je ogr- ska policija aretirala pet angle- ških špionov v neki restavraciji. Špioni so nosili uniforme ogr- skih vojaških častnikov, da pri- krijejo svojo identiteto. Poro- čilo ne omenja, kakšna kazni ča- ka špione.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (Nóvember 30, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

"Strategične, varnostne" meje

Po listih in magazinih se še danes potepajo argumenti o "strategičnih in varnostnih" mejah.

Na primer Rusija potrebuje "strategične" meje na svojem zapadu zaradi varstva svojega zapadnega ozemlja. Dardanele so "strategična" točka zaradi varnosti južne Rusije ob Črnem morju; prav tako je Balkan "strategična" točka za Rusijo. Sploh vsa Evropa kar mrgoli "strategičnih" točk.

V zvezi s "strategičnimi" mejami so razprave o važnosti "prijeteljstvih" sosedov. To se spet najbolj tiče Sovjetske unije. Poljski sosed bo all right, če bo prilično naklonjen sovetjem; sovetji ne marajo ob svoji meji neprijateljskih baltičskih držav in sploh nobene "vmesne" države, katera bi služila sovražniku za most v Rusijo.

Človek bi mislil, ko čita in čita o vsem tem, da smo še vedno v prvi svetovni vojni in zdaj se pripravljamo na mirovno konferenco v Versaillesu. Takrat so vrgli v koš Wilsonovo načelo samoodločbe in uredili Evropo po formuli strategičnih mej. Italija je dobila slovensko Primorje največ zaradi tega, ker je zahtevala strategično mejo na severovzhodu — po vrhu Julijskih Alp in Triglavu. Danes vidimo, koliko so bile vredne vse te "strategične" meje. Niti ene napadene dežele niso obvarovale!

Če bi bili v Versaillesu organizirali evropsko federacijo, tesno povezano med seboj ekonomsko in politično, namesto da so jo še bolj razkosali po nacionalnih državah in "strategičnih" mejah — ne bi bilo danes druge svetovne vojne. Vsi evropski narodi se najbrž ne bi mogli dolgo časa privaditi novemu sistemu in bi se po malem kavsali tu pa tam med seboj, ampak vojne ne bi mogli izvesti.

Marsikdo bo rekel, da je sovjetska vlada realistična in ne verjame, da bodo evropski ljudje boljši po tej vojni, kakor so bili po zadnji. Nemčiji ne sme nihče verjeti, da se bo poboljšala, čeprav je drugič pripravljena na demokracijo!

To je res, ako bo Evropa prepuščena svoji stari poti. Če ni volje, da bi se Evropa organizirala za mir, potem ne more biti nobene upanja na mir. Če ni zaupanja v demokracijo, potem ne more biti demokracije!

Nemčija — pa naj si še tako želi maščevanja tudi v bodoče — bi bila brez moči in ne bi mogla nikogar napasti, če bi bila le del federacije, v kateri se ne bi mogla nobena posamezna država postaviti po robu vsej federaciji. Če bi bil Hitler vedel, da bo imel prvi dan svojega napada opraviti z vso Evropo, ne bi bil nikdar začel vojne. To bi veljalo za vsako drugo posamezno državo v federaciji. Glavno oboroženo silo bi posedovala federacija skupaj, ne pa posamezne države.

Iz tega je jasno, da najboljša garancija za varnost sleherne dežele v Evropi s Sovjetsko unijo vred je federacija vseh evropskih dežel, ne pa kakšne "strategične" meje, niti vojaška zveza dveh ali treh dežel. Vsaka takšna zveza bo takoj izvala protizvezo. Čemu torej Čehoslovakija išče nekakšno vojaško zvezo z Rusijo? Zakaj raje ne deluje za federacijo vse Evrope z Rusijo vred?

Če je res, kakor marsikdo trdi, da se Rusija ne zaneša na nikogar, kakor le nase in svoje dobre prijatelje, zaradi česar potrebuje strategičnih mej na vseh straneh, tedaj to pomeni, da morajo vse velesile ostati oborožene do zob tudi v bodočnosti in militarizem bo še nadalje požrl visok odstotek dohodkov vsake dežele — samo zaradi tega, ker ni zaupanja v demokracijo in demokratično federacijo narodov.

Rusija, kakor Anglija, Amerika in vsi ostali zavezniki, mora dobro vedeti, da strategične meje niso vredne nič, če ni v teh mejah ogromne mase bombnikov. Moderni bombnik — in v bodočnosti bo najsilnejši današnji bombnik prava ničla napram še bolj modernemu in silnemu bombniku, ki pride — lahko preleti Evropo počez ali vzdolž v nekaj urah in se prav nič ne ozira na "strategične" meje na najvišjih gorah. Ali bodo torej evropski narodi še nadalje tako bedasti, da se bodo neprestano kosali s produkcijo bombnikov in pobijali drug drugega iz zraka? —

Strategične meje so danes — iluzija. Nobena dežela, pa naj bo še tako velika, ni več varna pred modernim orožjem iz zraka.

To dejstvo bi moralo spametovati vse evropske stranke, tudi nadute Nemce, da edina garancija za trajni mir je — politična in ekonomska kooperacija vseh. To pa je mogoče le v demokratični federaciji. Vse drugo je solzava sentimentalnost, ki ne vodi drugam kot v novo in novo katastrofo.

Je pa veliko upanje v zaključkih moskovske konference, da bodo dobi mir ne bo sponel na "strategičnih" in "varstvenih" mejah, pač pa na mednarodni organizaciji suvereno enakih držav, malih, in velikih, ki ljubijo mir. Garancij ni danes še nobenih, da bodo zaključki moskovske konference tudi dobesedno izvajani in realizirani, toda zanesti se je treba, da bodo velesile, ki so podpisale te zaključke, držale besedo.

Če se ustanovi federativna organizacija narodov, katera bo ekonomsko med seboj kooperirala, tedaj ne bo več vzroka za mednarodne gospodarske spore, ki navadno izzivajo oborožene konflikte; ako bo federativna mednarodna organizacija imela kontrolno nad oboroževanjem, kakor je namignjeno v moskovskem sporazumu, tedaj bo vsaka strategična meja posameznih držav brez pomena, kajti nihče ne bo mogel začeti vojne na svojo pest.

Vsako nadaljnje poudarjanje strategičnih mej in varstva za to ali ono posamezno državo je poudarjanje — statusa quo, da Evropa ostane po starem, kakršna je bila pred vojno.

Vsako nadaljnje poudarjanje strategičnih mej in varstva za to ali ono posamezno državo je poudarjanje — nezaupanja v demokracijo in mednarodno kooperacijo.

Glasovi iz naselbin

Pesem Jadrana

Canton, O. — "Moj Jadran, moj Jadran! Ti si moja krasota, jaz sem tvoja ljubica..." Zvoki te pesmi so tako mило odmevali preko strmih stezic tržaške okolice in bili priča vsemu svetu, da je to slovenska zemlja.

Trst je bil edino mesto v bivši avstro-ogrski monarhiji, ki ni nikdar počival. Lepe kraške in istrske ceste so bile vedno polne življenja, noč in dan. Dvigale na pomolih so neprestano ropotale in dvigale na milijone ton raznega blaga za 55-milijonsko monarhijo. Skupine mlekaric, vozovi z raznim sadjem so vsa-ko jutro veselo drdrali proti živahnemu Trstu.

Nekoč je Gregorčič rekel, da je najlepši del Krasa Lokve in Bazovica, najlepši pogled na Trst z Bizovskega vrha. Prišla pa bo južna sosed, ki bo to veselo življenje spremenila v sužnost. Gregorčičeve slutnje so se uresničile pred 25 leti; če bodo ostale tudi trajne, bomo videli po končanju te vojne.

V tem delu Krasa se je rodil naš "večni popotnik" Anton Jankovič iz Clevelanda. Ko je Tone nekako pred 35 leti nesel svojo culo na ročajo metle doli proti tržaškemu pristanišču, ga je nekdo vprašal: "Kam pa, Tone?" — "Na St. Clair," je bil njegov odgovor. In naš Tone se še danes vrti okrog St. Clairja.

Naš Tone se je rodil le dober peden let Tabra — dom lokavske kulture. Pod kapom te stavbe, ki je višja kot ljubljanski nebotičnik, je poslušal pevske zборе, tamburico in študiral Lokavce, ki so že takrat dišali po marksizmu. To je bilo takrat, ko se je ljubljanska inteligenca še križala, kadar se je zabliskalo.

Da, Tone se je rodil v enem najlepših čenjevih nasadov tiste okolice. V aprilu in maju je bila Tonetova graščina zavita v parfumu češnjevega cvetja. Tako je tudi naš Tone ostal skozi celih 35 let zvest zagovornik napredne misli na St. Clairju. Naš Tone, navaden delavec, je neprestano na ulici in ponuja delavsko literaturo. To je delo, ki zahteva vztrajnosti, kakršna ima le "večni popotnik". Tonetu moje priznanje!

Michael Chok.

Ni — "čudak"

Bellingham, Wash. — Brat Garden me je v Prosveti z dne 29. okt. imenoval — "čudaka," ker sem po njegovem zatrdilu v protislovju — "belo je črno, črno je belo." V protislovju sem menda, ker delam izjemo za Roosevelta in Churchilla, ki sta oba za to, da ostane kapitalistični sistem tudi po tej vojni.

Yes, jaz pritrdim in se strinjam z Gardnom. Resnica pa je, da Roosevelt in Churchill in tudi avtor knjige "Mission to Moscow" do neke mere zagovarjajo in opravčujejo Stalina. In Davies, bivši poslanik v Moskvi, je po svojem lastnem zatrdilu "največji kapitalist" po mišljenju in tudi premoženju.

Kaj pa Adamič piše v Bulletinu — kako se Garden z njim strinja? Yes, težko je razumeti, če kapitalist, razredni nasprotnik boljševizma, do neke mere tudi opravčujeje Stalinova dejanja, dočim si naši uredniki pri Prosveti prizadevajo, da ta dejanja pokažejo v najbolj črni barvi.

Verjamem, da v Rusiji ni demokracije, ne socializma, ker v takih razmerah ni mogoče ne prvo, ne drugo. Temelj pa je položen. Rusija je že veliko let podobna barki na visokem viharjem morju. In pri tem ne gre za metode kapitala, kako naj jo reši; gre za to, da jo reši, da jo popravi in predele, da bo tako močna, da bo lahko klubovala vsem viharjem!

George Gornik. 493.

V nedeljo na Sansov shodi

Cleveland. — Clevelandске podružnice Sansa so določile, da prirede velik ljudski shod 14. nov. v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju. Prične se ob 2:30 popoldne. Na zadnji seji naše podružnice št. 48 smo razpravljali tudi o tem shodu in zaključili, da sodelujemo z ostalimi podružnicami. Priporočamo torej članstvu naše podružnice, kakor tudi ostalemu občinstvu, da se udeležite tega shoda. Vstopnina je prosta. Nastopilo bo več dobrih govornikov — Adamič, Kristan, Zalar, Boloković za Hrvate in Gločar za Srbe.

Tak shod je potreben in bo tudi podoben. Kdor se zanima za usodo našega in ostalih narodov v Jugoslaviji, se bo gotovo udeležil. Zbeganjanje med nami je zadnje čase že dovolj. Na tem shodu bodo govorniki razložili, kakšen je položaj v stari domovini. V tem resnem trenutku bi morali kot inteligenten narod nastopiti bolj složno. Danes ni čas za zbegavanje. Danes je čas dela in zopet dela, če nečemo, da našega naroda ne zadene še večja katastrofa kot ga je zadela v prvi svetovni vojni, ko so zavezniški odtrgali del našega narodnega telesa.

Danes moramo zahtevati, da se popravi krivica, ki so jo storili imperialisti v zadnji vojni. Naše ljudstvo v slovenskem Primorju je zadnjih 23 let občutilo dovolj fašistično peto. Prav tako naši na Koroskem. Ljudje, ki danes sejejo neslogo in vidijo vse črno, niso prijatelji svojih sotrpinov v stari domovini. Taki nastopi so prej vseh Hitlerju in raznim Sforzom. Torej v teh resnih časih bodimo vsi strpni drug z drugim in nastopajmo složno v naših zahtevah.

Oni, ki niso za delo pri Sansu, so proti svojim bratom onkraj morja. Rojaki v starem kraju so na svojem kongresu pokazali, da jim je za skupnost. Za svoje voditelje so si izbrali ljudi raznih mnenj in prepričanj. Med njimi vidimo duhovnike, pisatelje, odvetnike, delavce in kmete, ki reprezentirajo trpeče ljudstvo. Med njimi ni nikake mržnje, ampak imajo v vidiku le usodo svoje domovine in naroda.

Delegatje poroških unij na konvenciji CIO v Philadelphii. Od leve na desno: R. B. Perez, M. A. Domanech in Francisco C. Cordiano.

in kot taki se skupno bore za osvoboditev. Oni si bodo tudi sami uredili svojo vlado — VLA-DO LJUDSTVA — pa naj bo to nam všeč ali ne. In po mojem mnenju si bodo tudi sami izoblikovali razmere.

Torej lahko z zaupanjem gledamo na njih rešitev in notranjo ureditev. Če narod hoče vlado ljudstva, mar naj jim to pravico mi tukaj zanikamo, kot to delajo nekateri? Torej ne vtikajmo se v njih notranje razmere, marveč jih podpirajmo pri njih strem-ljenju. In če to ljudstvo odkla-nja, da bi jim v bodoče vladali neki monarhi, ker se ne želi vr-niti v predvojne razmere, mu mora vsak pošten človek prizna-vati tudi to pravico.

Čas je že, da Slovenija neha biti žoga raznih imperialistov. Slovenski narod bo prav lahko živel brez Rima, Pariza, Berlina in tudi Londona. Je tako kot je rekel pisatelj Adamič, da bal-kanske razmere si naj uredi le tamkajšnji narodi in tako si bo-do tudi Slovenci uredili svoje. Ampak kot je razvidno, nekate-rim gospodom to ni po volji, ker želijo, da bi bil narod še vedno vladan po Rimu itd.

Torej da boste pravilnejše po-učeni in bolj na jasnem, pridite v nedeljo popoldne na shod v SND na St. Clairju. Poleg go-vornikov bo tudi nekaj pevskih točk. Čujte glas resničnih bori-teljev in glavnih uradnikov San-sa, katerim je narod 5. in 6. de-cembra 1942 na Slovenskem kon-gresu tudi poveril delo. V nje smo imeli zaupanje tedaj, ko smo jih izvolili in tudi sedaj ni vzro-ka, da bi ga ne imeli. Ignoriraj-mo dlakocpece, katerim ni uso-da naroda pri srcu, marveč vse kaj drugega. V nedeljo torej pokažimo, da sledimo voditeljem Sansa in napolnimo veliko dvo-rano SND. Zvečer pa pridite na razvedrilo k Vboččanom v De-lavski dom na Waterloo rd., kjer bodo predvajane slike iz Slove-nije, potem pa bo prosta zabava.

J. F. Durn.

O tem in onem

Neffs, O. — Naj se zopet malo oglasim v Prosveti. Čitam do-pise od tu in tam in poročila o napredku kampanje za pridobi-vanje novih članov v jedrno, mladih in starih. Tudi jaz sem poskusil srečo in pridobil v mla-dinski oddelek tri čvrste dečke rojaka Ludwiga Bostjančica. To je vsa moja sreča. Tukaj pri nas bodo morali mladi prevzeti to delo, kajti mi se starimo in jih je težko dobiti za delo, ker ga vsakdo odklanja.

Zadnje dni smo premogariji imeli malo počitka, sedaj se pa zopet vračamo na delo pod novo pogodbo, o kateri še nič ne ve-mo, kakšna je, ko to pišem. Go-spodje govore, da bomo morali garati po osem ur na dan, name-sto sedem. Pravijo tudi, da smo dobili povišek, ali jaz ne vidim nobenega poviška, ker bom mor-al delati dalj časa. Ali kaj ho-čemo; moramo vzeti, če hočemo imeti kruh in biti tiho za enkrat.

Naj se še malo dotaknem seje podružnice Sansa in JPO, ki se je vršila 7. novembra v Bridge-portu. Videl sem, kako je bil predsednik Jože Snoy užaljen radi tako male udeležbe. Bilo nas je devet, kar ne odgovarja tako veliki naselbini. Jaz sem precej oddaljen, ali sem uverjen, da so take seje potrebne in bi se morali bolj zanimati za tako stvar.

Vsako ve, zakaj gre in bi mor-al priti na take seje. Mislim, da se lahko vsakdo odtrga od doma eno uro ali dve, kajti mi moramo nadaljevati s tem delom do konca tega klanja, da bo en-krat stvar izravnana in da bomo lahko rekli, da smo nekaj storili v dobrobit naših trpinov v stari domovini. Pomislimo na to, da nam še ni treba stiskati trebu-hov, so še polni, medtem ko ti-soče ali milijone trpinov strada. Zato bi apeliral na vse Slovence v Bridgeportu in okolici, da se snidemo na prihodnji seji v čim večjem številu. Upam, da dose-žemo naš cilj, ki je po mojih mi-slih vsak dan bližji.

Naj tudi omenim glede nove Adamičeve knjige "My Native Land." Moram reči, da je to ne-kaj izvrstnega in bi jo moral vsakdo čitati. Vredna je trikrat toliko kot je cena. Torej pri-po-ročam vsem, da to knjigo čim bolj razširimo in hvala Adamiču za tako imenitno delo.

Florian Pishek. 4.

"My Native Land"

Cleveland, Ohio. — Izšla je pri-čakovana knjiga, spisana po na-šem slovenskem pisatelju Loui-su Adamiču v angleškem jezi-ku. Predno se usojam nadalje-vati, naj takoj izrazim željo, da naj bi izšla tudi v slovenskem ali pa v vseh jezikih jugovzhod-ne Evrope. Knjiga je napisana za ameriško ali svetovno jav-nost, toda piše o nas, in piše ta-ko kakor imamo mi Slovenci malo knjig napisanih.

Louisa Adamiča ni nikdo stra-šil, da bi pisal v kakih satirah resnični položaj. Napisal je di-rektno, mrzlo-resnično. Kakor on sam in mi mrzimo vse, kar se je godilo našim pradedom in vse, kar se dogaja tam danes. Znano nam je, da ameriška javnost menda najmanj pozna razmere v tem delu Evrope.

Nastala je celo še prislovica v javnosti o skrivnostnem in "ne-pojmljivem Balkanu". Med tem, ko stotisoči nas z rokami ustvar-jamo Ameriki bogastvo, so v splošnem bolje poznani prebival-ci vzhodnega otočja nego mi. Predstavljali so nas vedno le oni, ki nam niso bili naklonjeni. Zato smo splošno vsi Slovani prepogosto naleteli v privatnem in javnem življenju na ljudi, ki so imeli o naši kakovosti že us-tvarjeno mnenje — predsodke.

Louis Adamič je skoraj v vseh svojih knjigah prednašal ameri-ški javnosti vzroke takemu poj-movanju in podcenjevanju.

V svoji novi knjigi je pa obr-nil pero proti naši stari domovi-ni, odnosno Jugoslaviji in jugo-vzhodni Evropi. Dvomim, da bi imeli Jugoslovani kaj bolj in-formativnega kot je to njegovo delo. Kdor še sedaj ni spoznal Balkana in tam živčih narodov z mnogimi vzroki, zakaj se prav-zaprav vršijo borbe, naj prebere to knjigo.

Vsak človek ima razum, misli in kot rečemo, ideje. Pisatelji, ki študirajo potek sedanjih veli-kih dogodkov, imajo tudi svoje ideje in jih v korist ljudstvu na-pišejo, da tudi ono razume polo-žaj za danes in tudi kaj nam pri-nese jutri. Louis Adamič je vse to storil. Posvetil je na naše raz-mere kot mogočni žarkomet, češ, tu imate! Mar so ljudje in nara-di odgovorni, ako so bili stoletja predmet preganjanja in zatira-nja?

Ta zemlja je bila stoletja na poti skoro vsem evropskim mo-narhom in zatiralcem! Ta jugo-vzhodni polotok Evrope, kjer so se vršili boji med vzhodom in zapadom! Zemlja najbolj kriva va po srednjeveških verskih vo-jnih! Tu, ti narodi, ki jim je še v krvi navada, da branijo svoje domove izza turških vpadov: To so današnji gerilci, ki se bijejo v obupnih manjšinah po gozdovih.

Ta borba proti osovražnim silam jim je obrnila misli na Rusijo. Združitev s Slovani in skupnem odporu proti nositeljem gorja in stoletnega tlačanstva. Ne samo na polovico, ampak popolno sa-mosvojstvo želijo. Nastali so partizani. Staro mehužno vo-dstvo in vlada, ki je zbežala, nima več priznanja med ljudmi. Vsta-li so novi, neomahljivi voditelji, ki gledajo smrti v obraz z prez-rom. Tem sedaj narod sledi. To je narod Slovenije in starih pe-tin Jugoslavije. To stradalajo ljudstvo čaka, da pride odlok ve-lesil, kdo bo vladal tem nara-dom. S puškami v rokah jih ni-tisoče obupno čaka zime 1943, odkod pride pomoč. Medtem je treba vzdrževati borbo s števil-nejšim in bolj oboroženim so-vražnikom. Edino Jugoslovane izmed vseh drugih okupiranih evropskih narodov so pokazali odpor, s katerim so morale Hi-lerjeve armade računati. Ali to dovolj veliko znamenje ljud-ske volje po svobodi?

Takih in sto drugih primerov nosi ta knjiga, ki je nepreceni-va posebno v teh važnih časih našes vje. Naj ne bi bilo slove-ske ali jugoslovanske družbe, kjerkoli je še doma čut za na-kri, da bi ne bilo te važne knji-ge. Naša mladina, posebno mi, ki smo prišli preko morja bomo našli v nji mnogo, česar nam še ni bilo znanega.

Popisi državnikov ter politi-kih zapletljajev, razvoji predvo-ne politike ter grozote masakrov po okupaciji naše zemlje — vse in mnogo drugega ustvarja knji-go izredno zanimivo. Slike in ri-kature ti pa privežejo oko realnim dogodki, ki odmeva-danes skozi svet. Vsakdo imen-nas bo našel v knjigi več ne-vega, povprečni naš človek pa mnogo. Louis Adamič je na-dvomno mnogo žrtvoval, da za nas to knjigo izdal. Kot je mež pri plugu oratarja reže na novo brazdo k plodoviti skupni slovanstva. Naj ne bo si-venaske hiše, ki bi ne imela važne knjige!

M. I. Lah.

Premogariji še bolj zaslužni! Kammerer, Wyo. — Dne 4. no-vembra smo bili obveščeni s telegrami od Johna L. Lewisa od distrikta 22 UMWA, da je pogodba za premogarje odobrena in podpisana in da se moramo takoj vrniti na delo. Do danes 7. novembra, ko to pišem, še nismo storili, ker hočemo po-vedeti, pod kakšnimi pogoji gremo nazaj na delo.

Zdaj smo na jasnem, kakšni pogoje smo dosegli po sedmih mesecih pričkanja in zavlavlje-nja. Zdaj so nas še bolj zaslužni, njili kot smo bili prej. Dela bomo morali osem ur na dan in prostoru, 15 minut bomo imeli za kosilo, 15 minut, da pridemo po premogorovo do delovnega prostora in 15 minut, da pridemo ven. In za vse to bomo dobili \$8.50 plače na šit.

Delati v premogorovu, trd-delati, biti stalno v nevarnosti v slabem zraku, premogorovo prahu in drugi nesnagi osem ur in 15 minut na dan je sužnost za premogarje, pa naj reče kdo, kaj hoče. Denar ni vse. Na zdravje se ne gleda, in to po-sebno še sedaj, ko se moramo zadovoljiti s slabšo hrano. Na primer novorojenček, ki je bil maj zagledal luč sveta, ima pre-toliko pointov kot delavec. Mora trdo delati ves dan. Pa to di gospodje po pisarnah in pri prav toliko pointov kot delavci pri najtežjih delih. To ni pri- (Dolje na 1. strani)

Kitajski vojaki na cesti v severni Burmi. Nad njimi je ameriški bombnik.

(Office of War Information,
Washington, D. C.)

Hrana v borbi za svobodo

Živež je ena od najbitnejših vrst vojnega materiala. Njegova važnost je ravno tako velika kot važnost jekla, kavčuka ali bencina. Za našo moderno strategijo je hrana zmagovito orodje — zato, da naši vojaki ohranijo svoje sile na višku, da podpiramo svoje zaveznike, da prehranimo narode, katere osvobodimo izpod sovražnega jarma. Nikakor ni pretirano reči, da bo smer in dolgotrajna vojna, kakor tudi cena, katero bomo plačali v ameriških življenjih, morda v veliki meri odvisna od tega, da bomo znali uspešno proizvajati hrano in dali bomo spretno uporabili ono, kar imamo.

Vsega onega, kar si zaželimo, ne moremo imeti. Pač pa bomo brez težko dosegli, da bomo razpolagali z vsem, kar je zares potrebno za zdravje in moč in da nam bo preostalo še dovolj živčevja za vojaške potrebe — ako bomo razumeli, kaj se danes sili v situaciji prehrane in storili vse, kar je v naših močeh, da hrano izkoristimo v boju za svobodo.

Amerikanci prav lahko proizvajajo več hrane, lahko je več prihranijo in bolj pametno je, da bomo izogibljivi zapravljajmo in prilagodimo svoje obede novim razmeram; na podlagi racionalizacije bodo lahko delili svoje zaloge z drugimi, cene morajo drsiti na njihov sedanjih nivoju, ako ne plačujejo višjih cen od uradno priznanih maksimalnih cen ter vrhu tega lahko podpirajo vladne in občinske načrte za prehrano. Vse to je na kratko izraženo v geslu: PROIZVAJAJTE IN KONZERVIRAJTE, DELITI IN RAVNATI POŠTEVNO. Uspeh tega programa je seveda v veliki meri odvisen od tega, v kolikor bomo vsi znali presoditi ogromno važnost, katere pripada živežu v tej vojni in se bomo naučili vedno misliti o hrani kot o orožju največje važnosti za zmago.

V teku tega meseca bodo dobili Amerikanci poziv, da store delo število stvari, ki so potrebne, da se bo mogla naša hrana zares podati v boj za zmago. To so svobodno sprejet in odločeno sklep vsakega Amerikana, da bo proizvajal več hrane, da bo hranil in se ogibal vsega za-

pravljanja, da bo delil svojo zalogo in ravnal pošteno z živčevjem s tem, da ne bo plačal višjih od maksimalnih cen ter da ne bo niti oddajal niti sprejemal živčnih znamk od drugih.

Rdeči križ mladih

"Junior Red Cross", mladoletno članstvo ameriškega Rdečega križa je začelo svoje nabiranje novih članov dne 1. novembra 1943. Lani se je vpisalo v mladinski Rdeči križ, ki zdaj posveča vse svoje sile sedanjim vojni, 17 milijonov fantov in deklet. Ker se člani vsako leto vpisujejo le za dobo enega samega leta, se začne vpisovanje pri ničli. Cilj je, da pridobimo vse dijake in osnovnih razredih in v srednjih šolah, da se vpišejo v "Junior Red Cross". Vsi šolski otroci neglede na vero in raso, od otroškega vrtca pa do "highschools", se morejo vpisati. Dijaki bi morali zahtevati od svojih učiteljev, da organizirajo delo v prid Rdečemu križu v vseh razredih, tako da bodo mogli postati vsi brez izjeme člani "Junior Red Crossa".

Ostanite v svojih vojnih poslih

Mnogo delavcev ravno zdaj, v teh težkih vojnih razmerah, zapušča svoje stare službe in si išče novih, in sicer iz vseh mogočih vzrokov; to neprestano menjavanje poslov zavlačuje in otežkuje delo v vojnih industrijah, kajti težko ali pa nemogoče je najti in izuriti nadomestne delovne sile. Delavci imajo dandanes mnogo težko, razmere pri delu so čisto nepopolne, prevoz in pot na delo je neprimerna, s stanovanji je težko, za otroke ni primerne varuštva itd. Vlada, delavsko vodstvo, industrija in občine vse te težkoče poznajo in si priznavajo ter delajo, kar morejo, da jih odstranijo. Obenem pa je potrebno, da vsako pozna svojo lastno odgovornost in se drži svojega vojni koristnega posla. Amerikanci in Amerikanke bi se morali zavedati tega, da imajo vsi osebno dolžnost, da pomagajo premagati ta problem — da mora vsakdo, ki dela v vojni koristnih industrijah, ali pa takih, ki pomagajo v občinskih ali tovarniških poslih, OSTATI NA SVOJEM MESTU IN POMAGATI VSEM DRUGIM, DA STORE ISTO.

Male države in moskovska konferenca

Napisal Karol Hartman

(Male države sicer niso bile na moskovski konferenci, so se pa kljub temu prav dobro odrezale. Nekatere posledice moskovskega sporazuma za male države so navedene v naslednjem članku Washingtonskega dopisnika Overseas News Agency Karola Hartmana.)

Washington. — Akoravno so bile določbe moskovskega sporazuma pred vsem triumf složenosti med štirimi velikimi silami — Anglijo, Rusijo, Zedinjenimi državami in Kito — so vendar tudi male države dobile na svojo polno mero izgledov na bodočnost.

To svojo zmago so tudi zaslužile s svojim borbennim naporom. Če več zaslug si bodo pridobile korak za korakom, ko se bo približevala zaželjena ura osvoboditve. Četudi njih predstavniki niso sedeli v zboru posvetovanj, njihovi interesi so dobri, prav tako vestna kot so imele pravico, da zahtevajo in pričakujejo. Pol duzeta uradnih izjav, katere je prinesla moskovska konferenca, se bavi v najvišji meri z interesi malih držav. Le malo jih je bilo pričakovanih — ako je sploh kdo mislil, da bodo prišle — in skoro vse so tako formulirane kot bi jih bilo ustvarilo 30, ne pa samo trije zunanji ministri. To so naslednje deklaracije:

1. Predstavniki četverih velemoči so izjavili, da pripoznavajo potrebo, da se ustanovi čim prej splošna mednarodna organizacija, katere temelj bo na enakopravni neodvisnosti vseh narodov.

Zedinjenih narodov — pa bodisi najmanjših — svoj glas v mednarodni skupščini, ki bo varuh prihodnjega miru — prav kot ima vsaka država pri nas — tudi najmanjša — dvoje glasov v našem senatu. Sovjeti so bili baje temu načelu nasprotni, akoravno je tradicija v mednarodnih odnosih, ker so smatrali, da bi bilo nenaravno, da bi pomenil glas Rusije ravno toliko kot n. pr. glas Haitija ali Luksemburga. Toda dejansko bi v vsakem mednarodnem zboru seveda glas Rusije imel ogromen odmev.

Sovjetska Rusija pa je vseeno sprejela načelo "enakopravne neodvisnosti" tudi o priliki formacije administrativnega zbora podpore in obnove Zedinjenih narodov. V tem zboru, ki bo

Slika kaže Amerikane, ki so bili internirani na Japonskem, na krovu parnika Gripsholma v Murgaju, portugalska Indija, kjer so bili izmenjeni za japonske jetnike.

NOČEM PLAČATI VEČ KOT
NAVIŠJE URADNE CENE!
NE SPREJMEM RACIONIRANIM
ŽIVIL AKO NE ODDAM ZNAMK!

začel posloovati dne 10. novembra, so centralni komite štirih velesil najbrže odločil o večini vprašanj osnovne politike, akoravno bi jih mogla petorica katerih koli malih držav po teoriji preglasiti na splošnem, velikem zboru.

2. Predsednik Roosevelt in premier Churchill in Stalin so podpisali skupno izjavo, ki se zaklinja, da bodo nacistični vojni zločinci "poslani nazaj v dežele, v katerih so zagrešili svoje podle zločine, tako da bodo mogli biti sojeni in kaznovani po zakonih teh osvobojenih dežel".

Predsednik Roosevelt je podal silnično izjavo že 21. avgusta 1943, toda v Moskvi je bilo prvič, da so dali vsi trije voditelji treh največjih zaveznikov slovesno obljubo vsem od nacistov zasebljenim deželam, da bodo mogle same soditi svoje krvnike. Jasno je, da bodo narodi, ki so največ trpeli pod nacistično tiranijo, najstrožji sodniki. Znano je tudi, da se nekateri evropski politični predstavniki boje, da ne bi popust napetosti, ki bo nastopil po vojni, povzročil neke tendence k dobrodušni popustljivosti, posebno na Angleškem in v Zedinjenih državah.

Spominjajo se namreč, da je tudi po pretekli vojni versajski mir zahteval, da se kaznujejo vojni zločinci. Predložen je bil seznam 900 zločincev, a komaj 45 jih je bilo pozvanih pred najvišje sodišče v Leipzigu v Nemčiji. Sojenih je bilo vsega skupaj 12 in od teh je bilo 6 oproščenih, ostalih 6 je pa dobilo lahke kazni zapora. Vsi obsojenci so bili častniki nižjega reda in so veljali pozneje za narodne mučnike.

Grof von Lersner, ki je bil takrat na čelu nemške mirovne delegacije, pravi v svojih spominih o tej epizodi naslednje: "Prva velika zahteva ... versajskega diktata se je razbila na složnosti Nemčije kot steklo na kamnu."

Male države so seveda trdno odločene, da bodo nacistični memoiristi ne smejo imeti prilike, da bi ponavljali te besede. 3. Tri velesile so sprejele ne le Francijo, temveč tudi Grčijo in Jugoslavijo v posvetovalni zbor, ki bo oblikoval bodočino Italije.

V komisiji za sredozemski prostor bi bile morale biti po prvem načrtu, ki je bil napravljen za časa Churchillovega obiska v Washingtonu pred dvema mesecema, zastopane le velesile, Anglija, Amerika in Rusija ter Francija. Sovjeti so hoteli, da mora imeti ta komisija polno moč, da odloča o sredozemskih zadevah. Tudi Britanci so nameravali ustvariti več nego le posvetovalno komisijo, toda mi smo imeli raje le zbor, ki naj bi se bavil le z nabiranjem informacij.

Slika kaže Amerikane, ki so bili internirani na Japonskem, na krovu parnika Gripsholma v Murgaju, portugalska Indija, kjer so bili izmenjeni za japonske jetnike.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

vično in tukaj je nekaj narobe. Vladni in unijski uradniki so pokazali, kako spoštujejo uboge premogarje. Imamo pa še eno pravico mi premogarji, in ta je, da lahko damo priliko vsem onim, kateri hočejo biti v premogorovih osem ur in 45 minut na dan — v daljših majnah v realnosti pomeni nad devet ur. Naj torej gredo vsi ti v majne in kopljejo premog.

Starim in tudi mladim premogarjem ne treba gledati, da si napravijo količjak človeku primerno življenje, tako da bodo videli kdaj tudi solnce. Zdaj se bo zopet uresničil star rudarski pregovor, da otroci ne bodo poznali svojega očeta in bodo mislili, da pri mami stric spi. O ti uboga demokracija! Kje si za uboge sužnje-premogarje in drugo delovno ljudstvo? Zalostno pa resnično.

Anton Trainik, 267.

Izkušnje starega naseljenca

Piša rojak s severozapada

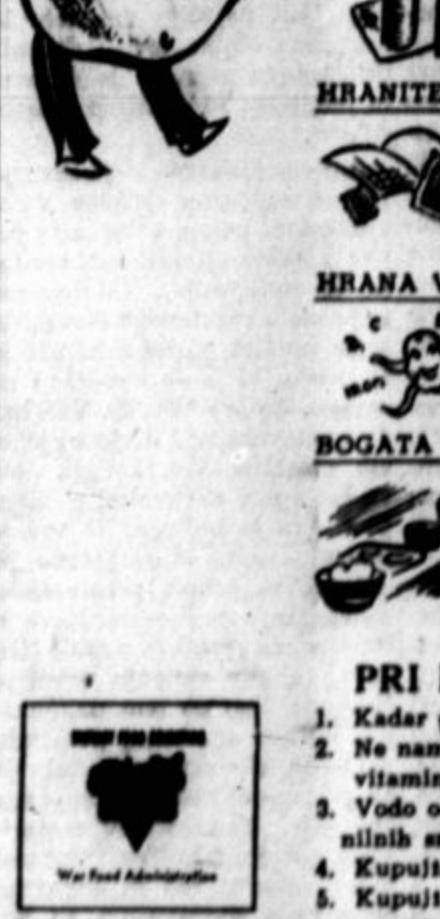
II

Po smrti naše ljube mame se nam je slabo godilo. Kuhati nam ni imel kdo in tisto, kar je bilo skuhano, je slabo teknilo. Kdor je bil mlajši, tistemu se je slabše godilo. Zato jaz še danes žalujem za sestro milo, kajti zadnjikrat, ko sem jo videl, je jokala od zaničevanja in krute roke mame, ki jo je tako udarila, da je bila vsa krvava.

Naš oče je videl, da nam je nemogoče živeti brez gospodinj, ki bi nam kuhala, prala in opravljala druga hišna dela. Kaže tri ali štiri mesece po mamin smrti je pripeljal v hišo drugo mamo — po starokrajki šegi, to se zna.

Moram reči, da mu skoraj ni kazalo drugega kot da se zopet oženi iz dveh razlogov. Prvi je bil, ker je bilo treba gospodinjje pri hiši. Drugi vzrok pa je bil, da si mamino truplo v grobu tako rekoč še ni bilo mrzlo, še so pridele prihajati k nam mamic iz okolice in nagovarjale očeta, naj poroči njih Marinčico, Anko, Katarino, Roziko in tako naprej. Naša hiša je bila znana kot ona najtrdnjša v vasi in je bilo treba Anko tam omožiti, kjer je bilo dosti kruha. To je bil tudi velik vzrok, da se je oče oženil tako kmalu po mamin smrti in se s tem rešil nadlegoval.

Jaz ljubim godbo, ljubim petje in nekoč sem ljubil tudi ples, ako je to na pravem mestu in v pravem času. Ali kar se je na tistem ženitovanjskem večeru de-

Slika kaže Amerikane, ki so bili internirani na Japonskem, na krovu parnika Gripsholma v Murgaju, portugalska Indija, kjer so bili izmenjeni za japonske jetnike.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23 - Illinois

GLAVNI ODBOR

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISBEK, tajnik bol. odd., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. odd., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik, Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik, 2657 W. 60th St., Cleveland 2, Ohio

Districtni podpredsedniki
JOE CULKAR, prvi okrožje, 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje, R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje, 7885 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje, 3979 Randall St., St. Louis 7, Mo.
URBULA AMBROZICH, peto okrožje, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestno okrožje, 525 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor
MATH PETROVICH, predsednik, 253 E. 151st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN, 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LUTRICH, 1837 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH, 709 E. 260th St., Euclid 17, O.

Poradni odbor
ANTON SHULAR, predsednik, Box 27, Alma, Kansas.
FRANK VRATARICH, 215 Teller St., Lusk, Pa.
FRANK BARBIC, 19811 Muskegon Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW VIDICH, 708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK, 712 E. 18th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadporni odbor
FRANK ZAITZ, predsednik, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIKUN MEDVEREK, 18013 Upton Ave., Cleveland 10, Ohio
ANDREW GRUM, 17182 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP, 231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI, 25 Westlax Ave., Peru, Ill.

Glavni uredniki
DR. JOHN J. ZAVERTNIK, 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

lalo v sobi, v kateri je naša mama še pred kratkim časom mrtva ležala, tega nisem ljubil, sploh se mi je pristudilo do dna srca. Bolj kot so vriskali, plesali in peli, bolj je mene pri srcu bolelo, ker vedel sem, da so bili tisti ljudje veseli smrti naše mame. Prej sem si mislil, ako bo nova mama količjak prava in z nami, bo pri nas lahko živela in ji bom pomagal kot sem svoji lastni materi. A tisti večer se mi je pa pristudilo, da bi bil v hiši rajši videl hudiča kot njo. Stara teta je tudi zmajevala z glavo, kajti tudi nji se ni dopadlo. Tudi oba strica sta se zgodaj zvečer jezna oddala domov s svojimi družinami.

Skoraj leto dni po tistem dogodku je bilo v naši hiši vse mirno — preveč mirno. Saljivih besed si ni nihče več izmišljeval, da bi s tem kratkočasil ostalo družino. Skoraj nikdar ni bilo pogovora med nami in našo novo mamo. Naša stara teta, prej zmiraj vesela, dvomim, da je z njo spregovorila deset besed, odkar je k nam prišla. Tega našega molčanja si je bila žena nekaj sama kriva, največ pa njeni sorodniki, ki so se tako odvratno obnašali na ženitovanjski večer v naši hiši. Oče je bil menda tudi potr, ker je videl, da vaš samo molčimo. Se moja dva brata in sestra so najraje kje v kotu čepeli in molčali. Nobenega strica in nikogar iz njih družin ni bilo več k nam. Naša hiša, v katero so sosedi prej

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrditveno agencijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Sledite nasvetu strica Sama glede prehrane!

Kuhajte več krompirja--ZDAJ!

Pri vseh obedih jejte ta izvrstni in hranilni pridelek, katerega imamo mnogo v letošnjem pridelku.

HRANITE DENAR! Kupujte po eno vrečo naenkrat. In sicer ZDAJ TA KOJ, predno se naš bogat pridelek pokvari. Spravite v zalogo bušel ali dva, bodisi v klet ali omaro, pod stopnice ali v garažo ... kamor hočete, v temen, hladen kot, kjer temperatura ne gre preko 60 stopinj in ne izpod 40 stopinj.

HRANITE ZNAMKE RACIONIRANEGA ŽIVEŽA! Krompir, katerega je obilno, in ni racioniran, vam bo nadomestil mnogo redkega in racioniranega živeža. Malo pomislite. Velika množina krompirja bo dala vaši rodbini obilnejših obedov, cenejših v denarju in številnih znamkah, ker ne boste kupovali toliko racionirane hrane.

HRANA VELIKE ENERGIJE! Krompir vsebuje vitamin C, vitamin B1, železo in mnogo drugih važnih mineralnih sestavin. Vdružite energijo svojcev na domači fronti na isti način kot to delajo naše obojene sile na bojiščih ... s večjo množino krompirja.

BOGATA IZBIRA RECEPTOV! Ker glejte, kako se bodo vaši domači vrgli na rumen pražen krompir za zajutrek. Prašeni krompir prihrani mnogo mesa. Ravno tako tudi skorja krompirja na mesu. Opoldne prinesite na mizo krompirjevo juho ali salato. In ne pozabite na krompirjeve praline za večerjo ... da ne omenjamo Velikih Treh ... kuhan, pečen in pražen krompir.

PRI KROMPIRJU PAZITE NA NASLEDNJE:

1. Kadar ga lupite, lupite ga tenko in takoj nato ga denete v lonec.
2. Ne namakajte krompirja. Izmočili boste one važne mineralne snovi in vitamine.
3. Vodo od kuhe porabite. Ne izlijte jo proč, kajti v njej je mnogo hranilnih snovi.
4. Kupujte mokasto kakovost za pečenje in praženje.
5. Kupujte voskasto kakovost za salate in omake.

KUPITE SE DANES NAJMANJ VREČO KROMPIRJA!

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J. o

(Se nadaljuje.)

Sklep, ki ne pomeni nič manj in nič več ko gladek odstop. Večina te vesti v začetku sploh verjeti ni hotela in je kratkoročno tajila, da bi bilo Tomaževo moštvo odjadralo na zaplenjeni galijoni, ki bi je niti moštvo niti njega poročnik ne bilo nikdar dobilo v roke brez Tomaža. Kako naj verujejo, da je Tomaž ostal sam in zapuščen na krovu prazne fregate, ki leži sedaj na obali za pomolom s položnimi jambori in spuščeni rajami in ki izgleda tako, kakor da potrebuje bolj vratarja ko kapitana!

Toda neverniki so se morali o tem kmalu prepričati, kajti številni ribiči in mornarji, ki so s svojim čolnom prišli v bližino "Lepe podlase", so videvali Tomaža Trubeta na lastne oči, kakor se brez miru spreha po zadnjem kastelu fregate od leve na desno in potem zopet od desne na levo, ali pa, kako se naslanja s komolci na rob in po cele ure strmi v morje...

Te vesti so povzročile najgloblje začudenje. Toda kmalu se je pričelo šušljati, da ima Tomaž svoje vzroke za sedanje svoje mirovanje, ki sledi več ko štiriletnemu nemirnemu lovu po vseh ameriških vodah. Tomaž je ujel na krovu zavzete galijone mlado špansko damo, ki je lepša ko sonce in ki si jo je pridržal zase.

Kraljevi namestnik je imel nečaka, ki se je baš vrnil iz latinskih šol. Ta fant si je dovolil nekaj prav dobrih zgodovinskih opazk in je primerjal Tomaža s Hannibalom, ki si je po velikanskih zmagah privoščil nekaj let oddiha v mehkužni Kapui.

"Bogami," so potem govorili, "ljubezen je res največji mojster. Celo naš Tomaž posnema toliko drugih ponosnih borcev in si je izbral drugo polje za svoje pohode in zmage..."

Če res primerjamo borbo z borbo, je borba za ljubezen bila najtežja, kar jih je Tomaž prestal v svojem življenju.

Ujeta Juana nikakor ni postala bolj krotka; tudi čas je ni ukrotil. Ob tej negibni trdoglavosti in španski oholosti sta se zlomila i poplavljenosti in nasilnosti. Njena krepost, stekla in besna krepost, je ostala zmagovalka. Obe stranki sta še vedno držali pozicije prvega vojne dne. Ujetnica živi v kapitanovi kabini, Tomaž pa v Ludvikovi. Posadka se ne umakne iz svojih utrdb. Kdor bi opazoval oba odpora, ki oba blizu, ne bi mogel reči, kdo je pravzaprav gospodar in kdo suženj.

Vendar je prihajal vsak dan po enkrat Tomaž k Juani in jo silil, da se razgovarja z njim. Pretveza za te posete mu je bila uljudna skrb za njeno zdravje. Da govorimo istino, si je Tomaž v resnici delal skrbi za svojo ujetnico in za njeno zdravje in ji je omislil celo indijansko sužnjo v dar. Juana jo je sprejela z istim obličjem ponosne kraljice, kakor vedno...

O ljubezni se nista menila, vsaj z besedami ne. Čim sta bila Tomaž in Juana sama in je sužnja odšla po opravilih, sta bila zopet stara nasprotnika, eden pripravljen za napad. Tako je prišlo, da sta se oba držala svojih pozicij. Napadalec Tomaž, že dvakrat odbit, in mi vemo, kako odbit, si skoraj ni upal na tretji napad. Tako je prišlo, da sta se oba nasprotnika razgovarjala na videz docela miroljubno, in se na tihem sta imela pripravljene svoje zobe in kremplje. Od začetka je Juana vstrajala in bila mutasta, toda pozneje je opustila ta način obrambe in si izbrala boljše, da tem lažje pokaže svojemu nasprotniku, kako visoko je nad njim in kako ga zaničuje.

Tako je Tomaž izvedel za celo vrsto podrobnosti, prigrad in malenkosti, ki so vse prikazo-

vale njegovo ujetnico v najjasnejši luči, tako da je na videz skoraj bil prepričan, da je Juana najplemenitejšega porekla in da je imenitna dama. Vsaj ona je tako trdila.

Po lastnih navedbah je bila Juana rojena pred sedemnajstimi leti v Sevilli, v tem ponosnem in razkošnem mestu, najslajnejšem in prvem vse Evrope — tako je trdila Juana. V tem mestu je ob enem z mlekom svoje dojilje vsrkala Juana tudi visoko spoštovanje mogočnega zaščitnika sevillske, do Črne gospe iz Macarene, ki se v Sevilli imenuje navadno le Naša Črna gospa. Pobožni umetnik, ki je izrezljal to Madono, je namreč zoblil lepo Andaluzijo s črnimi lasmi. Pri tem pripovedovanju se je Tomaž izredno obradoval, saj je sedaj končno izvedel, kdo je ta skrivnostna Črna gospa, ki ga je svojetasno tako vznemirjala. Videl je, da ni nič drugega, ko španska sestra, črna praslava, dobrotne in mogočne maloneške Device z Velikih vrat.

Starši Juane so v Sevilli po svojem rangi bili čisto na vrhu, ... seveda vse to po poročilih Juane. Ker pa se je mnogoštevilnemu prebivalstvu Sevillie od časa do časa zahotelo, da se nekaj tisoč ljudi izseli iz andaluške domovine in si poišče ljubljeno srečo v novi domovini, so imenovani visoki starši Juane vključili svoje najvišjemu rangi nekega dne blagovolili stopiti takimne izseljeniškega oddelku na čelo, da povedejo vse, ki se jim žele pridružiti, v Zapadno Indijo. Tako je odšlo iz Španije več tisoč ljudi, moških, žensk in dece, in s prisego so se zavezali drug drugemu, da se bodo podpirali vzajemno in da ustanove neke tam v širni Ameriki novo mesto, ki bi naj postalo še večje, še sijajnejše in razkošnejše, ko Sevilla sama.

Ta svojo prisego so izpolnili. Predno je še poteklo deset let, je mesto, koje so ustanovili, Ciudad Real, vključil svoji mladosti že med prvimi v vsi Zapadni Indiji. Ciudad Real v Novi Granadi! Juana je na lastne oči gledala razvoj tega mesta in se sedaj dela — morda veruje sama v vse to, kar pripoveduje svojemu jetničarju — da je ona nekakšna knežinja tega mesta. Kar ni mogla prenehati z opisovanjem vsega sijaja tega pravčnega svetovnega mesta. Na trgih stoji sami spomeniki velikih državnikov in vojskovodij, okrog mesta je vse polno obzidja in obokov, trdnjav, gradov, stolpov, citadel, kastelov in bastijonov, v mestu so krasna poslopja zasebnikov ter velikanske palače, na vseh so izklesani ogromni plemiški grbi.

Tu je na primer palača kraljevega namestnika, potem velikanski mestna hiša, večja in lepša ko ona v domovini ... in še cela vrsta drugih. Tu je pred vsem polno kapelice in samostanov, katedral, seminarjev, bazilik, velikanski grad pa služi nadškofu za presveto rezidenco. Vse ulice so tlakovane z gladkimi kamniti ploščami in se vse leto svetijo, tako čiste so. Hiše so vedno na novo pobarvane v tisoč najslajnejših barvah, nad njimi pa žari neugasno ameriško sonce kakor s sijajnim firmžem, tako kakor špansko sonce nad svilenimi in brokatnimi preprogami in zastavami, ki jih na praznike razpenjajo doma v Sevilli od balkona do balkona. Okrog mesta je nepregledna ravan, polna samih kar najboljših obdelanih vrtov, ki jih je skoraj brez števila. Tik za njimi pa so prostrane poljane, obdelane in nasejane z vsem, kar dežela daje. In dežela daje mnogo. Tu pridobivaš najlepše sadeže in najbogatejšo žetev in bero. Črede se pasejo tu po livadah, proti katerim so vsi francoski pašniki malo več ko revne pušave ali barja.

(Dalje prihodnjič.)

FRANCIJA

in francosko ljudstvo

C. PETELIN

(Se nadaljuje.)

V vseh delih ljudi v času in prostoru deluje ena in ista ustvarjalna sila, ki je ustanovila kraljestva ljudi in boju z elementi narave. Boj jamskega pračloveka z mamutom nadaljuje izdelovalec strojev in prekoceanski letale naših dni. Lovci in pastir, kmet in ustanovitelj države, izumitelj, tehnik, raziskovalec, umetnik, pesnik — vsi delajo na povzdigi človeštva. Vsi ti, ki so svojo moč in svoj pogum zastavili za to veliko delo, so člani ene verige, so sluzabniki ene misli. Samo malo jih je s svojim imehom prišlo v kroniko spomina. Ako častimo te, castimo skupaj z njimi vse tiste brez imena, na ramah katerih stojimo mi.

Da take so misli, ki nas navdajajo v tistih votlinah, kjer nam s hrogtoglih govori prazgodovina človeštva. In ko potem zapustimo votline Font-de-

Gaume ali Laugerie Basse in se spet vračamo v majhno vas Les Eyzies ter obstanemo pred spomenikom padlim v svetovni vojni in beremo napis: "A tous ceux qui sont morts pour la civilisation" — Vsem, ki so umrli za civilizacijo — potem dobi ta beseda civilizacija polen zvok, vrednost in svetost, ki je prej nismo slutili. — Tak napis je mogoče samo v Franciji. Edino Francija more od vseh narodov svoje najsvetejše blagore izražati z besedo civilizacija.

Vedno ni bilo tako. To je so razmeroma še mlado doživetje dolgega, zapletenega zgodovinskega procesa. Da ga razumemo, moramo iti nazaj do antike. (Klasični stari vek.) Ako antični pesniki slave veličino človeka, naštevajo navadno vse njegove sposobnosti in umetnosti. Vse umetnosti je dal smrtnikom Prometej — tako govori pri Ajshilu zvezani titan in našteva: gradnjo hiš in obdelovanje lesa, astronomijo in vedeževalstvo, plovbo z ladjami in zdravilstvo, številno in pisavo. Vse to je Prometej podaril ljudem in jih s tem napravil iz neumnih otrok za pametna bitja. V popolnoma podrobnem vrstnem redu opeva

slavni zbor Antigone veličino človeka, samo da pride pri Sofokleju kot najvišja vrednota in zaključna oblika vseh kulturnih pridobitev — polis, to je državni in religiozni red antične mestne države.

Antična kulturna ideja združuje vse kulturne dobrine v en vrednostni pojem in veže ta pojem s polis ali latinsko civitas (to je civilizacija). Civilizacija, to je ideja razumnega človeštva, ki se postavi po robu naravi in življenju, ki je se navezava na naravo — to je surovosti. Vse, kar dviga človeka nad divjost njegovih začetkov, vse, kar ga dela vladarja nad naravnimi elementi, vse to je kultura. In vse to je enako važno in dragoceno, pa naj gre za hrano, prebivališče, obdelovanje zemlje, za pisavo in številke, za pravo in moralo. Osnovne oblike človeškega ustvarjanja niso po tem pojmovanju kulture nič manj pomembne kakor elementi naravoslovja ali postavbe človeškega skupnega življenja. Zadovoljitev materialnih potreb, tehnična zmožnost kakor socialni red in dognanja človeškega spoznavanja so potrebni sestavni deli te kulturne ideje.

PRISONER-EXCHANGE YANKS BACK IN U.S.

WOUNDED AMERICAN SOLDIERS, released by the Nazis in an exchange of prisoners, are shown in an ambulance at the Washington, D. C. airport, after being flown from England. They are (l. to r.): Sgt. E. N. Nelson, Marshall, Minn.; Pvt. R. M. Scott, Greensboro, N. C.; Sgt. L. F. Miller, Hartford, Conn.; J. H. Gardner, Yorktown, Tex.; Norman C. Goodwin, Bradford, Mass.; Frank J. Bartnicki, Baltimore, Md.; and Pfc. Herbert L. Ehrlich, Brooklyn, New York.

... In Francija nadaljuje antično kulturno idejo v modernem svetu, toda ne, da bi jo prevzela, temveč ona se je v njej rodila. To se da spet pojasniti samo iz njene zgodovine, na kar takoj pridemo, samo da razložimo poprej še razliko med našim in francoskim pojmovanjem besede kultura, da se ne bodo mešali pojmi pri naši rabi te besede.

"Civilisation" in "culture" nista za Francoza nobeni tuji besedi, temveč imata brez nadaljnje popolnoma razumljiv prvotni smisel: civilizacija, to je prosveta in omika, "culture" je pa obdelovanje, gojitev. Culture izvira iz latinskega glagola cole-re, ki pomeni obdelovati in navadni Francoz razume pod besedo culture samo obdelovanje zemlje, gojitev sadnega drevja, čebel, perutnine itd. "Culture" je torej le del civilizacije in tako jo obravnava tudi pariška univerza Sorbonne, ki prireja n. pr. o počitnicah za inozemce tečaje o francoski civilizaciji, in pri tem predmetu se predava tudi o "Culture generale" — splošni kulturi.

Tudi pri kulturi gre za to, da se namesto samovoljnosti napravi neki red: Francozi n. pr. ne puste, da bi sadno drevje rastlo po svoji volji oziroma volji narave, temveč mu določajo rast od vseh početkov in ga negujejo tako, da rodi plemenite sadove v omejenem številu. Njihovo sadjarstvo je doseglo najvišjo stopnjo in v Franciji bereš včasih o sadjarstvu bolj temperamentne polemike raznih šol kakor pri nas o cerkvi in framažonstvu. Kar pomeni kultura pri materialnih dobrinah, pomeni tudi kultura duha: negovanje, urejanje, oblikovanje duhovnih sposobnosti in sil, da bodo dale čim lepše in izbrane sadove. "Un homme cultive" — pomeni omikanega človeka v pravem pomenu besede omikan; s tem ni mišljen človek, ki je ne vem kako izobražen, temveč človek, ki ima lepe manire in srčno kulturo, kakor se reče.

V marsikaterem oziru se pokaže francosko pojmovanje civilizacije pravilnejše: grška kultura Periklejeve dobe pomeni procvit umetnosti, znanosti, literature. Toda rimska "kultura" ne pomeni samo tozadevnih del starega Rima na tem polju, temveč obsega predvsem njegovo civilizatorsko delo, ker vse, kar je napravil na polju umetnosti i. p., je več ali manj samo posnemanje grške kulture. Prav tako je francoska civilizacija mnogo več kakor samo francoska kultura.

Ako se govori o francoski kulturi, se misli na procvit umetnosti in znanosti predvsem pred veliko revolucijo, francoska civilizacija pa pomeni tudi vse poselne življenjske oblike, ki jih je dala Francija v 12. in 13. stoletju: viteštvo, trubadurstvo, pesništvo, romanski slog, organizacijo komun in gotiko (gotika se popolnoma napačno smatra za germansko delo ali slog.)

Francoska civilizacija, popolnoma svojevredno delo Francije, je nastala v večstoletnem razvo-

ju, v katerem se je stvaril francoski narod, kot Francija je morala najprej nastati kot država in narod, preden je mogla tvoriti neko kulturno skupnost. V tem razvoju so najpomembnejše tri dobe, ki so oblikovale Francijo: osvoboditev komun (srednjeveških občin) v 12. stoletju, procvit jezika in duhovne kulture v 17. stoletju in velika revolucija koncem 18. stoletja.

(Dalje prihodnjič.)

Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

TRINERJEVO GRENKO VINO REŠILO VAŽEN PROBLEM

Ko je bilo pred 55 leti dano na ameriški trg Trinerjevo grenko vino, je bil s tem rešen važen problem. Z železnimi neredi se ni za igrat. Prebavni sistem mora biti čist, vi morate imeti zdrav apetit in dobro prebavo, ne smete imeti zaprtice, glavobola in nemirnega spanja. Trinerjevo grenko vino je odlična železnica in mil odvajalec, njega nove primese, Vitamin B-1, ga je napravil še boljše. Rabite ga kot predpisano. Vaš lekarnar vam postreže; ampak ako ga ne morete dobiti v vaši sosesčini, tedaj pošljite \$1.25 ali \$6.50 na Joseph Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill. in dobili boste 1 ali 6 steklenic Trinerjevega grenkega vina z Vitaminom B-1, poštnine prosto.

(Adv.)

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL
Institute of Technology v angleščini
Spisal znani profesor na Harvardu
Podlaga za mehanično znanje si morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah pokaže temeljna dela mehanike. Razloži vse natanko, kar mora znati najboljši mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja in meril. Pouči vas, kako je treba uporabiti načrte (blue prints) ter vam tudi daje mnogo računskih tabel, da morete pospešiti svoje delo. Ne glede na to, ali ste šele početnik, vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo potrebna. — 1000 slik in risb. 576 strani, trdo vezana knjiga stane SAMO \$1.50. — Poštnino plačamo mi. Naročite pri KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th ST., NEW YORK. — Zaloge ni velika. Naročite to važno knjigo še danes.

Razni mali oglasi

PRODA SE 100 AKROV ZEMLJE 45 milj severno od Chicago. Dobra zemlja in dobra poslopja. Cena \$12,500. \$3,000 takoj, ostalo v 15 letih s 4%.

L. J. BEHM, Grays Lake, Ill. Phone Grays Lake 5151

IZVRSTNA PRILIKA za ženske nad 40 let stare. DRILL PRESS, PUNCH PRESS in splošna tovarniška dela. Oglasite se na: 1724 WALNUT ST.

ŽENSKA 25 do 50 let stara za splošno hišno delo. \$20.00 na teden. Štiri osebe. Soba in radio. Euclid 580.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
.... Cene zmerno, unifsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse članke, za članke ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri acemantu \$1.50 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrocka, reči, da je list predrag za članke SNPJ. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.50	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.50	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐